22 Μαΐου 2020

Γεωργίου Μαντζαρίδη: «Διαπροσωπικές σχέσεις»

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Θεολογία και Ζωή

«Ο αυθεντικός μοναχισμός προσφέρει άφθονα στοιχεία για την ανάπτυξη σωστών διαπροσωπικών σχέσεων στην καθημερινή ζωή του κόσμου». Στη φωτογραφία ο μακάριος Γέροντας Ιωσήφ στη Νέα Σκήτη το 1986 μαζί με τους μοναχούς που είχαν το "διακόνημα" του ψαρέματος.

Γεωργίου Ι. Μαντζαρίδη, ομότιμου καθηγητή της Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Η ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων δεν αποτελεί συμβατικό ή δευτερογενές στοιχείο της ανθρώπινης ζωής. Ο άνθρωπος, που είναι από τη φύση του κοινωνικό ον και δημιουργήθηκε «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση» του Τριαδικού Θεού, αναπτύσσει αυθόρμητα διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις. Συνδέεται με τα πρόσωπα που τον περιβάλλουν άμεσα, αλλά και με ολόκληρη την ανθρώπινη κοινωνία. Γι' αυτό και ο περιορισμός του ενδιαφέροντος της επιστημονικής έρευνας στην ατομικότητα ή την υποκειμενικότητα, που ήταν συνήθης στη νεωτερικότητα, κατοικούσε και παρερμήνευε όχι μόνο την κοινωνική αλλά και την προσωπική ζωή του ανθρώπου.

Ο άνθρωπος συγκροτείται και αναπτύσσεται ως πρόσωπο με τις διαπροσωπικές του σχέσεις, που καλλιεργούνται μέσα στην οικογένεια... την κοινωνία και

ευρύτερα την ανθρωπότητα. Ποτέ κανείς δεν ζει μόνος του· πουθενά δεν είναι άσχετος προς κάποιο περιβάλλον. Ακόμα και ο πιο μοναχικός άνθρωπος, ο πιο απόκοσμος ερημίτης δεν ζει τη ζωή του ως μοναδικός κάτοικος της γης. Και μόνη η ευτυχία ή η πικρία που αισθάνεται για τη μοναξιά του αποτελεί κάποιο τρόπο ανταποκρίσεως, μία θετική ή αρνητική στάση, απέναντι στο περιβάλλον του, στους άλλους ανθρώπους. Με άλλα λόγια και η πληρέστερη αποφυγή των διαπροσωπικών και των κοινωνικών σχέσεων είναι και παραμένει πάντοτε σχετική.
Όπως είναι γνωστό, οι πρώτοι χριστιανοί των Ιεροσολύμων επιδίωξαν την ενότητά τους με την απάρνηση όλων των υπαρχόντων τους και την ελεύθερη προσφορά τους για κοινή χρήση: «Ουδέ εις τι των υπαρχόντων αυτώ έλεγεν ίδιον είναι, αλλ’ ην αυτοίς άπαντα κοινά» (Πράξ. 4,33). Η κοινοκτημοσύνη όμως αυτή, πού είχε μόνο καταναλωτικό χαρακτήρα, εκδηλώθηκε ως χαρισματικό φαινόμενο, που δεν προσέλαβε θεσμική μορφή. Γι’ αυτό άλλωστε δεν ήταν δυνατό να διατηρηθεί διαχρονικά και καταργήθηκε. Την διαχρονική διατήρηση της κοινοκτημοσύνης κατέστησε δυνατή ακολούθως, ο θεσμός του μοναχισμού πού προβλέπει και παραγωγή. Αυτός θεσμοποίησε την αποταγή όχι μόνο της ατομικής ιδιοκτησίας, αλλά και του ατομικού θελήματος. Με τον τρόπο αυτόν αίρεται ευρύτερα η αιτία της διασπάσεως και γίνεται δυνατή η ενότητα των μελών της κοινότητας.

Βέβαια και ο μοναχικός θεσμός έχει την κοσμική του διάσταση με την κοινή περιουσία, την κατοικία, τα διακονήματα κ.τ.λ., πού είναι απαραίτητα για την επιβίωση των μελών του. Εδώ όμως όλα αυτά ρυθμίζονται με άξονα την κατακόρυφη κοινωνικότητα, δηλαδή την κοινωνία με τον Θεό. Ο πρώτος άλλωστε σκοπός του μοναχισμού είναι η τήρηση της αγάπης προς τον Θεό. Αυτή όχι μόνο δεν αλλοτριώνει την φύση των διαπροσωπικών σχέσεων των ανθρώπων, αλλά αντιθέτως την διασφαλίζει στην οντολογική της βάση και προοπτική. Έτσι η οριζόντια κοινωνικότητα του μοναχού μεταφέρεται σε υψηλότερο πνευματικό επίπεδο και ευρύνεται απεριόριστα.
Ο αυθεντικός μοναχισμός προσφέρει άφθονα στοιχεία για την ανάπτυξη σωστών διαπροσωπικών σχέσεων στην καθημερινή ζωή του κόσμου. Η παραίτηση από το ατομικό θέλημα και η φροντίδα για τους άλλους, ο παραμερισμός του ατομικού συμφέροντος για την εξυπηρέτηση του πλησίον, η ειλικρίνεια και η φιλαλήθεια στις καθημερινές σχέσεις, η αποφυγή της κατακρίσεως ή και αυτής ακόμα της κρίσεως των άλλων, η θεώρηση του πλησίον ως αδελφού, όπως και πολλά άλλα που συνιστούν βασικές θέσεις του μοναχισμού, εξευγενίζουν και εξυψώνουν ουσιαστικά τις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων.